

**TEKSTIILISEADMETE
OPERAATOR I, II, III**

EESSÕNA

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid tekstiiliseadmete operaatori I, II ja III kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Kergetööstuse Kutsenõukogu juurde moodustatud tekstiilitööstuse töörühm koosseisus:

Tiina Verner	AS Baltex 2000
Urmas Mägi	AS Sindi Elastonia
Kadri Rattasepp	Kreenholmi Valduse AS
Leena Karvanen	Sindi Lanka
Ilmar Seppenen	Sindi Lanka
Inna Soonurm	Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus
Maia Erich	Sindi Kergetööstuskool
Lilia Zadorožnjuk	Tallinna Tööstushariduskeskus

Ajavahemikus 12. – 22. 11. 2001 viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati 11 ettevõtte ja koolitaja esindajad Eesti erinevatest piirkondadest. Tekstiiliseadmete operaatori I, II ja III kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud Suurbritannia NVQ-de (National Vocational Qualifications – rahvuslikud kutsekvalifikatsioonid) kutseoskusnõuetega ja Soome kutsekvalifikatsiooninõuetega (näyttötutkintojen kuvaukset).

Tekstiiliseadmete operaatori I, II ja III kvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Tekstiiliseadmete operaatori I, II ja III kvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 10.12.2001 a. Kergetööstuse Kutsenõukogu otsusega nr. 4.

Kutsestandardis sisalduvad kvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete kindlaksmääramine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangute ja isikuomaduste.

Kutsekvalifikatsioon – kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

Kõik kutsed ei eelda kvalifikatsioonide fikseerimist kõigil viiel tasemel. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonid määratleb kutsenõukogu.

I tase – lihtsate tööülesannete täitmine sarnastes olukordades; põhilised kutsealased oskused ja teadmised on omandatud enamasti läbi koolituse; vajadusel juhendatakse töö käigus; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

II tase – põhiliste tööülesannete täitmine erisugustes olukordades; lisaks kutsealastele oskustele ja teadmistele omab vilumust ja kogemust; töötaja töötab iseseisvalt; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

III tase – keerukate tööülesannete täitmine erinevates ja vahelduvates olukordades; omab kutsealast meisterlikkust; valmisolek kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks või laialdased kutsealased oskused ja teadmised on omandatud läbi koolituse; valmisolek korraldada ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutada selle eest.

IV tase – erisuguste, keerukate, analüüsimist ja otsustamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades; laialdased kutsealased teadmised ja oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

V tase – teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste süstematiseerimist, edasiarendamist ja teiste õpetamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades, kõrgel tasemel kutse- ja erialased teadmised, oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

Konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlus, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtaase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste komplitseeritud töövõtete valdamine.

3 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub tekstiiliseadmete operaatori tegevus tekstiilitööstuse valdkonda, kood 17.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub tekstiiliseadmete operaator 8. pearühma “Seadme- ja masinaoperaatorid”, kood 826.

4 KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles: Tekstiiliseadmete operaator I, II, III

Inglise keeles: Textile machinery operator I, II, III

Vene keeles: Оператор текстильного оборудования I, II, III

5 KUTSEKIRJELDUS

Tekstiilitööstus hõlmab tekstiilkiudude ettevalmistamist, lõnga, riide, trikookanga ja tekstiiltoodete (v.a. rõivad) tootmist ning viimistlemist.

Tekstiiliseadmete operaator töötab tekstiilitööstuse ettevõttes, kus ta teenindab tekstiiliseadmeid ketruse, kudumise, laustekstiili valmistamise, viimistlemise ja muus tekstiiltootmise valdkonnas. Tekstiiliseadmete operaatori kutse sisaldab erinevaid tekstiilitöötlemise erialasid, mis sõltuvad valitud tootmisvaldkonnast, töödeldavast toorainest ja tehnoloogilise protsessi seadmetest.

Tekstiiliseadmete operaator peab tundma tekstiilitööstuse tehnoloogilise protsessi eesmärki ja olemust, erialatehnoloogiat, tekstiilmaterjale ning oskama kasutada seadmeid ja abivahendeid.

Tema tööks on tekstiiliseadmete teenindamine, jälgimine ja hooldamine, et tagada tehnoloogiprotsessi katkematu kulgemine ning kvaliteetne toodang.

Tekstiiliseadmete operaatori töö eeldab tööjuhendite täitmist, iseseisva ja meeskonnatöö oskust, vastutustunnet, tähelepanelikkust, hoolikust ja püsivust. Töös on oluline liigutuste kiirus, täpsus ja koordineerimine ning sõrmede osavus.

Tekstiilitööstuse tehnoloogia kiire areng ning tootmises kasutatavad kaasaegsed ja pidevalt täiustuvad seadmed eeldavad operaatorilt õpivõimet ja tahet areneda.

Kutse eeldab head füüsilist vormi, vaimset ja füüsilist sobivust ning vastupidavust üheaegselt mitme tekstiiliseadme teenindamisel. Oluline on hea nägemine ning värvide ja toonide eristamise võime.

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

Tekstiiliseadmete operaatore töökeskonnas võib olla müra. Tekstiilkiudude töötlemisel ja seadmete puhastamisel tekkiv tolm võib tundlikel inimestel põhjustada allergiat.

Tekstiiliseadmete operaatore I on läbinud kutsealase koolituse ning omab teoreetilisi teadmisi erinevate tekstiilitööstuse tootmisvaldkondade kohta. Ta on väheste kogemustega töötaja, kes tuleb toime tootmisvaldkonna ühe eriala põhiliste tööülesannetega ning vajab juhendamist.

I kutsevalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kutsealane koolitus ja põhiharidus.

Tekstiiliseadmete operaatore II on vilunud oskustöötaja, kes on omandanud oskuse töötamiseks kahel või mitmel siduserialal oma tootmisvaldkonnas. Ta tuleb iseseisvalt toime erisuguste tööülesannetega erinevates olukordades.

II kutsevalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kutsealane koolitus, põhiharidus ning vähemalt 2-aastane töökogemus tekstiiliseadmete operaatorena.

Tekstiiliseadmete operaatore III on oma kutseala meister, kes on omandanud enamuse siduserialadest oma tootmisvaldkonnas ning kes tuleb toime keerukate tööülesannetega muutuvates olukordades. Ta on võimeline juhendada teisi töötajaid ja õpilasi ning edasi andma kutsealaseid oskusi, valmis vastutama ressurside jagamise ning teiste töö tulemuste eest.

III kutsevalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kutse- ja juhtimisalane täiendkoolitus, keskharidus ning 3-aastane töökogemus tekstiiliseadmete operaatorena.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

6.1.1 Majandus - I, II algtase; III kesktase

6.1.2 Õigusaktid - I, II algtase; III kesktase

1) tööõigused

2) kutsetegevust reguleerivad õigusaktid

6.1.3 Töökeskonna ohutus

1) töötervishoid ja -ohutus

2) tuleohutus

3) elektriõhutus

4) esmaabi

5) jäätmekäitlus

6.1.4 Suhtlemine - I, II algtase; III kesktase

6.1.5 Arvutioskus - AO1, AO2, AO3, AO4 (vt lisa A)

6.1.6 Keeleoskus (vt lisa B)

1) eesti keel - I, II algtase; III kesktase

2) inglise keel – I, II taseme nõue puudub; III algtase

6.1.7 Juhtimine - I, II nõue puudub; III algtase

6.2 Põhioskused ja -teadmised

6.2.1 Kergetööstuse, sh tekstiilitööstuse ajalugu ning arengusuunad

6.2.2 Kutsealane terminoloogia eesti ja inglise keeles - I, II algtase; III kesktase

6.2.3 Tehnilise dokumentatsiooni lugemine- I algtase; II kesktase; III kõrgtase

6.2.4 Tekstiilkiudude esmatöötlemine

6.2.5 Tekstiilmaterjalide liigid ja omadused

- 6.2.6 Tekstiilitööstuse tehnoloogilised protsessid (tootmisvaldkonnad)
- 1) Ketrus:
 - a) puuvillaketrus: kohestamine, kraasimine, kammkraasimine, lintide liitmine ja venitamine, heietamine, ketramine, dubleerimine, korrutamine, poolimine,
 - b) villaketrus: kohestamine, emulgeerimine, kraasimine, lintide liitmine ja venitamine, heietamine, ketramine, lõnga aurutamine, dubleerimine, poolimine, korrutamine
 - c) linaketrus: sugemine, emulgeerimine, kohestamine, kraasimine, lintide liitmine ja venitamine, kuiv- ja märgketramine, poolimine
 - 2) Kanga kudumine: lõime- ja koepoolimine, käärimine, mettimine, niietamine, sõlmimine, kudumine, prakeerimine
 - 3) Viimistlemine: pleegitamine, merseriseerimine, värvimine, trükkimine, lõppviimistlemine
 - 4) Muude tekstiilmaterjalide tootmine
 - a) laustekstiilmaterjalide tootmine ja –toodete valmistamine
 - b) trikookanga tootmine, suka- ja soki, pitsi-, nõöri-, köie-, trossi- ja võrgutootmine ning vaipade ja vaipkatete tootmine jms
- 6.2.7 Tekstiiliseadmete- ja masinate tundmine ning kasutamine vastavalt valitud tehnoloogilisele protsessile (tootmisvaldkonnale)
- 1) tekstiiliseadmete ehitus ja tööpõhimõtted
 - 2) tekstiiliseadmete mehhanismid ja nende ülesanded
- 6.2.8 Töökorraldus
- 1) oma töökoha ettevalmistamine ja töö korraldamine vastavalt ratsionaalsetele töövõtetele
 - 2) seadmete ja abivahendite tööks ettevalmistamine, teenindamine, hooldus ja korrashoid
- 6.2.9 Kvaliteedikontrolli tagamine
- 1) tekstiilmaterjalide, tooraine, pooltoodete ja valmistoodangu omadused
 - 2) defektide mõju järgmisele tööloigule tehnoloogilises protsessis ja valmistoodangus
 - 3) normdokumendid

6.3 Lisaoskused- ja teadmised (vabalt valitavad, soovituslikud)

6.3.1 Tekstiiliseadmete seadistamine

6.4.1 Isikuomadused ja võimed

- 1) kontsentreerumisvõime
- 2) loogiline mõtlemine
- 3) kohanemisvõime (pinge- ja stressitaluvus)
- 4) vastutusvõime (usaldatavus, kohusetunne, enesedistsipliin)
- 5) iseseisvus
- 6) hoolikus ja täpsus
- 7) koostöövalmidus, meeskonnatööoskus
- 8) õpivalmidus
- 9) kannatlikkus, püsivus
- 10) kiirus ja liigutuste hea koordinatsioon (käed, jalad, silmad)
- 11) füüsilise koormuse taluvus

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaaroskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaaroskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevat nõuet on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutaval teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.